

משך חכמה פרשת בא

איוב היה שומר מצוה וגופי תורה וסר מרע (איוב א, א), אבל בלא סייג וגדר. ולכן אמרו (בבא בתרא טז, א): עפרא לפומיה דאיוב, דאילו בדידיה איסתכל¹⁴, ואברהם אפילו בדידיה לא הסתכל, הרי דאיוב לא עשה סייגים, רק היה סר מעצם הרע. ולכן גם בניו הניח לעשות משתות, והקריב עולות אולי חטאו בניו (איוב א, ה), אבל לא הזהיר אותם שלא לעשות משתה. ולכן אמרו בשמות רבה פרשה כא, ז: יציבני למטרה יפרפרני, שכשעמד סמא"ל ואמר בניך היו עובדי עבודה זרה עד עכשיו וכו', מה עשה הקב"ה? מסר לו איוב וכו'¹⁵. פירוש שאמר לשטן "השמת לבך לעבדי איוב" וכו' (איוב א, ח). ומה טען השטן? שלא היה שומר סייגים וגדרים, ומה התועליות משמירתו גופי תורה, וההשגחה עשתה גדר לשומרו ולהצליחו, וזה "ואתה שכתה בעדו" וכו' (איוב א, י). וכיון שכך, הנך טוען¹⁶ שעיקר הוא שמירת הסייגים – הלא בני ישראל המה מצויינים!¹⁷ ו"גן נעול מעין חתום" (שיר השירים ד, יב)¹⁸, 'לא שינו שמם ולשונם' (מכילתא דפסחא ה) – "דבר אל בני ישראל ויסעו" (שמות יד, טו) ששומרים הסייגים באופן נפלא מאוד.

משך חכמה פרשת וירא

והנה אמרו רז"ל (בבא בתרא טו, ב) כי גדול הנאמר באיוב יותר מאברהם, דאילו באברהם כתיב (בראשית כב, יב): "עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה", ובאיוב כתיב (איוב א, א): "ירא אלהים תם וישר" וכו'¹⁰. והביאור פשוט, כי הירא מפני אביו, ורוצה למלאות רצון אביו מפני יראתו, אם השגתו שלמה ומשגת דעת אביו מבין מה שאביו יתענג מזה, זה עושה, ומה שלא יתענג ואדרבא יקפיד עליו, זה אינו עושה, נמצא כי הוא מסיבת יראתו עושה מה שמשיג ברצון אביו¹¹. והנה איוב היה דל ההבנה בידיעת דרכי השם יתברך, ואחרי יראתו את אלקים עדיין לא השיג שמפני מורא השם יתברך צריך לסור מרע ולהיות ישר, ולכן היו לו תוארים אחרים לבד יראת השם יתברך¹². אבל באברהם שהיה השגתו תכלית השגת הנבראים, וכמו שאיתא בספרי (דברים פי' שיג): "ויבוננהו" – מאברהם שהשיג מעצמו כל התורה כולה¹³, ומסיבת מורא השם יתברך¹⁴ היה סר מרע וישר ותמים וכליל השלמות, ואוסם כל החמודות, הכל ממה שהבין רצון השם יתברך התמימה¹⁵, ומיראתו מפניו עשה זה על הצד המיוחד והנפלא¹⁶, ודו"ק.

והשש איוב לכבוד השי"ת אשר אין חקר לתבונתו שלא יתהלל ח"ו, ולא יאמרו כי שוא עבוד וכו'. על כן התחיל לדבר אשר לא כדת, כדי שיחזקוהו הבריות לחוסא ואשמ, ויצדיקו הכל ויאמרו כי צדיק ה' וישר משפטו, וכה"ג אמרו חז"ל סנהדרין (דף ק"ז ע"א) על דוד המלך ע"ה שבקש לעשות כן, והשתא ערבה ומתוקה המליצה בקש איוב להפוך הקערה על פיה כמעשה של המשרת הנ"ל:

בבא בתרא טז-א
עניין: צדקת איוב

קול אליהו פרשת שלח

ע"ש, והנה איתא במסכת בבא בתרא (דף ט"ז ע"א) א"ר ביקש איוב להפוך קערה על פיה וכו' ע"ש, וכבר נאמרו הרבה פירושים בזה, אמנם יש לבאר שהמליצה הזאת להפוך קערה על פיה הוא ממעשה המפורסמת שהיה כבר, (המובא בס' בן המלך והנזיר שער כ"ד) שהיה מלך עז ורב חמה וכל איש מהמוני יחת, אין כפר לחמתו ואין משיב גזירתו, ויהי היום וישם אחד ממשרתיו לאכול לפניו ומרוב הפחד והאימה נדחה ידו והטה הקערה ונשפך מעט ממנה, ותבער חמת המלך וידע העתד כי כלתה אליו הרעה, ויקח את הקערה ויהפכה על פיה בזדון, ויצו המלך לכהות את ראשו, ויאמר לו המלך אי לך פתי וסכל מה זאת עשית, הלא טובה השגגה אף גדולה, מהזדון אף קטן, ואף כי שגגתך היה קלה מאד, ויאמר לו העבד אדוני המלך, ידעתי כי אחת דתך להמית על כל חטא קטן ושגגה קלה לא תחמול ולא תכסה, וחששתי על חילול כבודך, כי יראו העם מייעוט עוונתי וקושי גזירתך האכזרית, והיית לשמצה, ולא יבטחו עוד בך ובאהבתך, ולא תכון אתה ומלכותך, לכן ישר העוונתי להזיד בזדון הנבלה הנוראה הזאת, למען יצדיקו הכל את דינך הקשה, ויטב מאד בעיני המלך ויפטר אותו מכל עונש ע"ש, וי"ל דכאן תפשו חז"ל הלשון הפך הקערה על פיה, לדוגמה ולמשל על כל מעשה הדומה למעשה המשרת של המלך הנ"ל, דאיוב היה ידוע ומפורסם לצדיק גדול ועובד מאהבה, וכראותו את הרעות הרבות והצרות והייסורים הנוראים אשר דכאוהו ה, וכל העולם הרעישו ותמוהו על זאת,